

*Дзвінчук Д.І., д.філос.н., проф., ІПтаДУ І-ФНТУНіГ, заслужений працівник освіти України, м. Івано-Франківськ, ORCID: 0000-0002-6391-3822,
Лопушинський І.П., д.держ.упр., проф., І-ФНТУНіГ, заслужений працівник освіти України, м. Івано-Франківськ, ORCID: 0000-0002-7460-7476,
Гречаник Б.В., к.е.н., доц., І-ФНТУНіГ, м. Івано-Франківськ,
ORCID: 0000-0002-0591-1001*

Dzvinchuk D., Director of the Institute of Humanitarian Training and Public Administration Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, doctor of philosophy, professor, Honored Worker of Education of Ukraine, Ivano-Frankivsk,

Lopushynskiy I., Head of the Department of Public Management and Administration Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, doctor of science in public administration, professor, Honored Worker of Education of Ukraine, Ivano-Frankivsk,

Hrechanyk B., Associate Professor of the Department of Public Management and Administration Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, candidate of economic sciences, associate professor, Ivano-Frankivsk

**ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВА ПАЛАТА
ЯК ФОРСЕР РОЗВИНЕНОГО І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО
НА СВІТОВИХ РИНКАХ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ**

**CHAMBER OF COMMERCE
AS A FORCER OF DEVELOPED AND COMPETITIVE
ON WORLD MARKETS OF UKRAINIAN BUSINESS**

У статті розкривається роль Торгово-промислової палати України як форсера розвиненого і конкурентоспроможного на світових ринках українського бізнесу; показано, що торгово-промислові палати створюються з метою сприяння розвитку народного господарства та національної економіки, її інтеграції до світової господарської системи; з'ясовано, що до завдань торгово-промислових палат України належить сприяння розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, експорту українських товарів і послуг, подання практичної допомоги підприємцям у проведенні торговельно-економічних операцій на внутрішньому та зовнішньому ринках, освоєнні нових форм співробітництва; доведено, що торгово-промислові

палати слід розглядати як одну із найважливіших ланок у системі стимулювання розвитку підприємництва в Україні; показано, що з метою сприяння інвестиційній діяльності в сучасних умовах Торгово-промислова палата України вдається до таких ефективних кроків, як пошук потенційних міжнародних компаній – партнерів для реалізації спільних проєктів з українськими підприємствами та пошук міжнародних інвесторів, фондів для реалізації проєктів українських компаній; доведено, що зростання ролі Торгово-промислової палати та її регіональних представництв є актуальним питанням, вирішення якого набуває виняткового значення в умовах непростой економічної ситуації, спричиненої вторгненням РФ на суверенну територію України та, відповідно, – скороченням торговельно-економічних відносин нашої держави.

Ключові слова: національна економіка, Торгово-промислова палата, світові ринки, зовнішньоекономічні зв'язки, розвинутий і конкурентоспроможний вітчизняний бізнес.

The article reveals the role of the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine as an enforcer of developed and competitive Ukrainian business on world markets; it is shown that chambers of commerce and industry are created with the aim of promoting the development of the national economy and the national economy, its integration into the world economic system; it was found out that the tasks of the chambers of commerce and industry of Ukraine include promoting the development of foreign economic relations, the export of Ukrainian goods and services, providing practical assistance to entrepreneurs in conducting trade and economic operations on the domestic and foreign markets, developing new forms of cooperation; it has been proven that the chambers of commerce and industry should be considered as one of the most important links in the system of stimulating the development of entrepreneurship in Ukraine; it is shown that in order to promote investment activity in modern conditions, the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine resorts to such effective steps as the search for potential international companies - partners for the implementation of joint projects with Ukrainian enterprises and the search for international investors, funds for the implementation of projects of Ukrainian companies; it has been proven that the growth of the role of the Chamber of Commerce and Industry and its regional offices is an urgent issue, the solution of which acquires exceptional importance in the conditions of a difficult economic situation caused by the invasion of the Russian Federation on the sovereign territory of Ukraine and, accordingly, the reduction of trade and economic relations of our state.

Keywords: national economy, Chamber of Commerce, world markets, foreign economic relations, developed and competitive domestic business.

Постановка проблеми. Розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України із зарубіжними країнами сприяють різні організації, водночас місце і участь Торгово-промислової палати України та її регіональних представництв важко переоцінити, оскільки розвиток підприємництва та підтримка підприємців, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність на місцях, – одне з пріоритетних завдань торгово-промислових палат [13]. Розвиток «па-

латівського» руху в незалежній Україні ознаменувався ухваленням 2 грудня 1997 року Закону «Про торгово-промислові палати в Україні» [12]. За роки свого існування система торгово-промислових палат довела свою ефективність у підтримці бізнесу. До регіональної структури торгово-промислових палат входять центральна ТПП України та 25 регіональних ТПП. Сьогодні система Палат об'єднує в своїх лавах близько 8 тис. членів. Понад 1000 представників бізнесу з усіх куточків нашої країни щодня отримують професійні консультації та допомогу експертів торгово-промислових палат в самих різних напрямках [10]. Торгово-промислова палата є органом недержавного управління зовнішньо-економічною діяльністю, що на основі делегування виконує окремі функції зовнішньо-економічної діяльності, а власні її функції щодо регулювання зовнішньо-економічної діяльності є продовженням реалізації державно-владних повноважень Кабінету Міністрів України та інших державних органів у зазначеній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом до проблеми діяльності торгово-промислових палат в Україні зверталися Александра Б. В. (розглядає місце торгово-промислової палати України в системі чинників розвитку підприємництва [2], Александра Б. В. та Т. В. Кальченко (вивчають торгово-промислову палату в системі економічних відносин України) [1], Возняковська К. А. (розглядає актуальні питання участі торгово-промислових палат у господарських відносинах [3] та особливості діяльності торгово-промислової палати в Україні [4]), Омельченко А. В. (описує систему та правовий статус суб'єктів недержавного управління зовнішньоекономічною діяльністю в Україні [8], розглядає правовий статус торгово-промислової палати України як суб'єкта недержавного управління зовнішньоекономічною діяльністю [6], досліджує правовий статус Українського національного комітету Міжнародної Торгової Палати як суб'єкта недержавного управління зовнішньоекономічною діяльністю [7]), Остроумова В. В. (описує Херсонську торгово-промислову палату як елемент інфраструктури підтримки підприємництва) [9], Рижкова Г. О. (аналізує підвищення ролі торгово-промислової палати в розвитку експортного потенціалу регіону) [13] та ін. Водночас ці та інші публікації опубліковано протягом 2011 – 2015 років, відтак – у них не розкриваються питання діяльності Торгово-промислової палати України та її регіональних представництв упродовж останніх років.

Постановка завдання. Саме тому метою нашої статті й стало висвітлення діяльності Торгово-промислової палати України та її регіональних представництв за останні роки, особливо в період повномасштабного вторгнення російського війська на суверенну територію Української держави.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України від 2 грудня 1997 року № 671/97-ВР «Про торгово-промислові палати» [12]

«торгово-промислова палата є недержавною неприбутковою самоврядною організацією, яка об'єднує юридичних осіб, які створені і діють відповідно до законодавства України, та громадян України, зареєстрованих як підприємці, та їх об'єднання» [12].

Торгово-промислові палати створюються з метою сприяння розвитку народного господарства та національної економіки, її інтеграції у світову господарську систему, формуванню сучасних промислової, фінансової і торговельної інфраструктур, створенню сприятливих умов для підприємницької діяльності, усебічному розвитку всіх видів підприємництва, не заборонених законодавством України, науково-технічних і торговельних зв'язків між українськими підприємцями та підприємцями зарубіжних країн [12].

Статут Торгово-промислової палати України, затверджений 3'їздом Торгово-промислової палати України від 27 травня 2010 року, окрім закріпленого в Законі [12], містить положення про те, що Торгово-промислова палата «здійснює представницькі функції як в Україні, так і за її межами» [14]. Організаційна структура ТПП наведена на рис. 1.

Загальна стратегія системи Торгово-промислової палати України на 2020 – 2025 роки [5] закріплює відповідні місію, візію (бачення) та цінності.

Місія ТПП України. Система Торгово-промислових палат в Україні забезпечує сприятливе бізнес-середовище в Україні, створює та розширює можливості розвитку бізнесу через відкриття нових ринків для вітчизняного експорту, сприяння динамічній інтернаціоналізації українського бізнесу та активну інтеграцію в світову економіку, вдосконалення інституційного середовища в процесі діалогу бізнесу та влади, а також надання послуг, затребуваних бізнесом.

Візія (бачення) ТПП України. Система торгово-промислових палат в Україні – найбільша регіонально розгалужена незалежна членська та експертна організація, з високим рівнем корпоративної культури, шанована в Україні та світі, об'єднує висококваліфікованих співробітників та експертів, які із задоволенням співпрацюють задля реалізації окресленої місії.

Цінності ТПП України. 1. *Гармонія.* Ми діємо так, щоб одночасно враховувати інтереси всіх сторін, зацікавлених у процвітанні Палати. 2. *Довіра.* Ми діємо так, щоб формувати довіру до системи ТПП в Україні на національному та міжнародному рівнях як надійної, незалежної, третейської організації. 3. Ми збираємо, зберігаємо, цінуємо і примножуємо знання. 5. *Ефективність.* Ми орієнтовані на результат, бо цінуємо час як свій, так і партнерів. 6. *Члени ТПП, клієнти та інші стейкхолдери.* Ми прагнемо до перевершення очікувань членів ТПП, клієнтів та інших стейкхолдерів. 7. *Команда.* Кожен член команди відповідає за загальний результат. Ми відкриті до співпраці, допомагаємо і підтримуємо один одного [9].

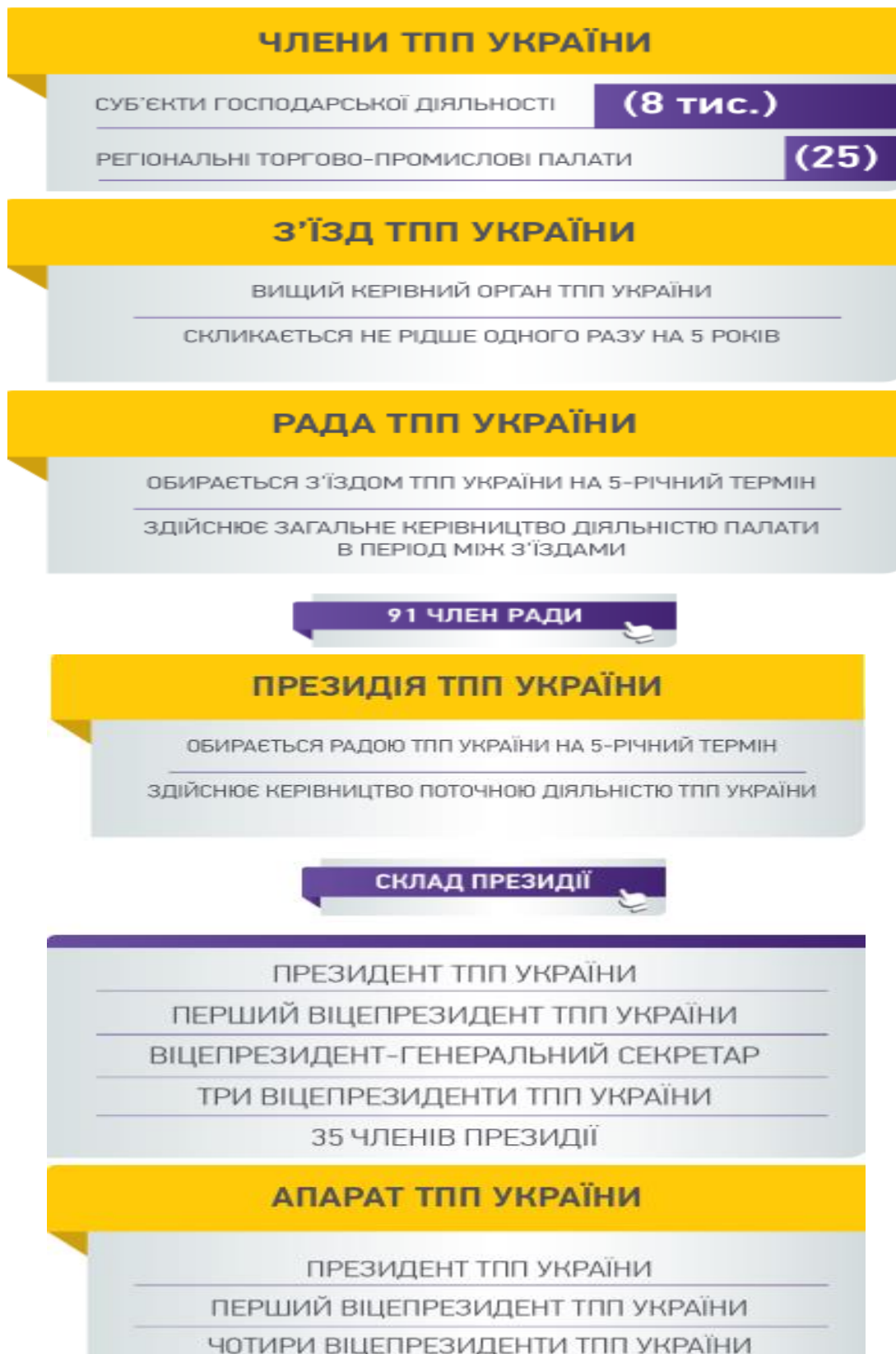

Рис. 1. Організаційна структура ТПП
Джерело: [9]

До завдань торгово-промислових палат України, зокрема, належать: сприяння розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, експорту українських товарів і послуг, подання практичної допомоги підприємцям у проведенні торговельно-економічних операцій на внутрішньому та зовнішньому ринках, освоєнні нових форм співробітництва; представлення інтересів членів палати з питань господарської діяльності як в Україні, так і за її межами; участь в організації в Україні та за кордоном професійного навчання і стажування фахівців – громадян України з питань підприємництва, розвитку конкуренції, а також у розробленні та реалізації державних і міждержавних програм у цій галузі; надання довідково-інформаційних послуг, основних відомостей, що не є комерційною таємницею, про діяльність українських підприємців і підприємців зарубіжних країн згідно з національним законодавством, сприяння поширенню, зокрема через медіа, знань про економіку і науково-технічні досягнення, законодавство, звичаї та правила торгівлі в Україні і зарубіжних країнах, можливості зовнішньоекономічного співробітництва українських підприємців; надання послуг для здійснення комерційної діяльності іноземним фірмам та організаціям; установа і розвиток зв'язків з іноземними підприємцями, а також організаціями, що об'єднують або представляють їх, участь у роботі міжнародних неурядових організацій та інших спільних організацій [12].

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 1 квітня 1999 р. № 529 «Про підтримку діяльності торгово-промислових палат» [11] центральним органам виконавчої влади було доручено співпрацювати з Торгово-промисловою палатою України під час розроблення проєктів нормативно-правових актів і державних програм, а також у забезпеченні участі України в роботі міжнародних організацій [11]. Крім того, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям Урядом було доручено сприяти регіональним торгово-промисловим палатам у виконанні ними статутних завдань, залучати їх до підготовки проєктів нормативно-правових актів, що регулюють підприємницьку діяльність, а також до розроблення і реалізації програм розвитку економіки регіонів [11].

У зв'язку з цим торгово-промислові палати слід розглядати як одну із найважливіших ланок у системі стимулювання розвитку підприємництва в Україні, і тому є справедливим твердження, що від їх активності залежать темпи зростання економіки країни та імідж держави на світовому ринку [13].

Палати надають практичну допомогу підприємцям у проведенні торговельно-економічних операцій на внутрішньому та зовнішньому ринках, сприяють розвитку експорту українських товарів та послуг, для чого надають своїм членам широкий спектр професійних послуг, у тому числі консультаційних, з питань зовнішньої торгівлі та оцінки ринків, проводять не-

залежну експертизу товарів, здійснюють оцінку рухомого і нерухомого майна, нематеріальних активів, надають послуги з штрихового кодування товарів, патентно-ліцензійні послуги, оформляють документацію з метою забезпечення захисту прав на інтелектуальну власність тощо. Палати надають українським та іноземним підприємцям ділову та юридичну інформацію, організовують семінари, конференції, виставки в Україні і за кордоном, забезпечують ділові переговори з економічних питань [10].

Торгово-промислова палата України уповноважена видавати сертифікати про походження товарів і карнети АТА (єдиний міжнародний митний документ, що приймається митними органами країн-учасниць Конвенції про карнет АТА, укладеної в Брюсселі 6 грудня 1961 року під егідою Ради митного співробітництва, як митна декларація й водночас як міжнародна гарантія покриття сум ввізного мита і податків згідно з національним законодавством країни ввезення/транзиту в разі порушення режиму тимчасового ввезення – *авт.*), засвідчувати обставини форс-мажору, а також торговельні та портові звичаї, заведені в Україні. На базі Торгово-промислової палати України діють Міжнародний комерційний арбітражний суд, що отримав широке визнання в світі, Морська арбітражна комісія, Третейський арбітражний суд [10].

При Палаті функціонують галузеві комітети підприємців, які проводять незалежну експертизу нормативно-правових актів, що регулюють підприємницьку та зовнішньоекономічну діяльність, а також експертизу з питань, що стосуються прав та інтересів підприємців, готують від імені членів Палати пропозиції органам державної влади щодо їх вдосконалення.

85% членів Палати - малий і середній бізнес, 15% – великі компанії, у тому числі ВАТ «Укрнафта», ВАТ «Запоріжсталь», ТОВ «Метінвест Холдинг», ВАТ «Турбоатом», АТ «Мотор-Січ», ДП «Антонов» та інші. Серед членської спільноти Палати – понад 60 бізнес-асоціацій країни: Українська асоціація якості, Українська асоціація підприємств легкої промисловості «Укрлегпром», Асоціація турецького бізнесу в Україні TUID [10].

Торгово-промислова палата – організація, що успішно поєднує в своїй діяльності традиції та інновації. Торгово-промислова палата України є членом Міжнародної торгової палати і Всесвітньої федерації палат, Асоціації торгово-промислових палат Європи [10].

Торгово-промислова палата України має своїх 70 представників у 56 країнах світу, організацією підписано 174 міжнародних угоди про співпрацю з іноземними партнерськими організаціями, Палата виступає засновником і координатором 45 двосторонніх ділових рад [10].

З метою сприяння інвестиційній діяльності в сучасних умовах Торгово-промислова палата України вдається до таких кроків: пошуку потенційних міжнародних компаній – партнерів для реалізації спільних проєктів з

українськими підприємствами; пошуку міжнародних інвесторів, фондів для реалізації проєктів українських компаній; аналізу ринків товарів та послуг за певним напрямком; аналізу законодавства у відповідному сегменті ринку; підготовки проєктних пропозицій (презентації проєктів та компаній, інвестиційні пропозиції, пропозиції з продажу бізнесу, підготовка бізнес-планів); допомоги міжнародним компаніям щодо пошуку актуальних інвестиційних проєктів від українських компаній; допомоги міжнародним компаніям щодо аналізу ринку України щодо конкретних секторів; організації зустрічей міжнародних компаній з українськими підприємствами, органами державної та регіональної влади; надання юридичних консультацій щодо організації бізнесу в Україні, реєстрації компаній, реєстрації іноземних інвестицій, системи оподаткування; повного супроводу міжнародної компанії на території України (реалізація проєктів під ключ); організації тематичних конференцій, бізнес-форумів, B2B, B2G, презентації українських та міжнародних компаній по всій території України, у кожному регіоні тощо [10].

Щодо проєктної діяльності, до компетенцій Торгово-промислової палати належить: ведення реєстру відкритих та актуальних програм, проєктів, тендерів та колів по підтримці бізнесу та підприємництва від міжнародних організацій на території України; надання консультативної підтримки щодо участі українських компаній та організацій у програмах та проєктах з підтримки бізнесу; аналіз проєктних пропозицій українських підприємств/компаній для їх участі у програмах та проєктах підтримки бізнесу від міжнародних організацій; комплексний супровід щодо підготовки, подачі та дальшої реалізації проєктних пропозицій від українських компаній; надання допомоги в пошуку потенційних партнерів (у тому числі міжнародних) для українських компаній/організацій у створенні Консорціумів для їх спільної участі в проєктах та програмах; надання допомоги міжнародним організаціям та компаніям щодо спільної реалізації проєктів та програм на території України та за її межами (як субконтрактора) [10].

Торгово-промислова палата України, ураховуючи надзвичайно складну ситуацію, з якою зіткнулася наша країна, через вторгнення російського війська на суверенну українську територію, ухвалила рішення спростити процедуру засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили). З метою позбавлення обов'язкового звернення до Торгово-промислової палати України та уповноважених нею регіональних представництв і підготовки пакету документів у період дії введеного Президентом України воєнного стану, на сайті Торгово-промислової палати України вже 28 лютого 2022 року було розміщено загальний офіційний лист Торгово-промислової палати України щодо засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили). Такий підхід дав можливість у разі потреби роздруковувати відповідне підтвердження всім, кого це стосується. Цей

лист, особа, яка порушує свої зобов'язання, у зв'язку із обставинами, пов'язаними із військовою агресією Російської Федерації проти України, у період дії введеного Президентом України воєнного стану, має право долучати до свого повідомлення про форс-мажорні обставини, що унеможливили виконання зобов'язань за умовами договору, контракту, угоди, законодавчих чи інших нормативних актів у встановлений термін для можливості обґрунтованого перенесення строків виконання зобов'язань та вирішення спірних питань мирним шляхом [10].

При цьому, у разі потреби, сторона, що порушила свої зобов'язання в період дії форс-мажорних обставин, також має право звертатися до Торгово-промислової палати України та уповноважених нею регіональних представництв за отриманням відповідного Сертифіката, дотримуючись порядку встановленого Регламентом за кожним зобов'язанням окремо [10].

Висновки. Отже, основними завданнями Торгово-промислової палати України є організація роботи в самому офісі та системі регіональних торгово-промислових палат зі сприяння зростанню національної економіки, інвестиційної привабливості України та її регіонів, включаючи роботу, скеровану на розвиток належного інвестиційного клімату на національному та регіональному рівнях, збільшення обсягів залучених інвестицій в економіку країни та її регіони. Зростання ролі Торгово-промислової палати та її регіональних представництв є актуальним питанням, вирішення якого набуває великого значення в умовах непростой економічної ситуації, що склалася в результаті агресії Російської Федерації та скорочення торговельно-економічних відносин.

Список використаних джерел:

1. Александрова Б.В., Кальченко Т.В. Торгово-промислова палата в системі економічних відносин України // Вчені записки Кримського інженерно-педагогічного університету. 2014. Вип. 44. С. 16-20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VzKipu_2014_44_6.

2. Александрова Б.В. Торгово-промислова палата України в системі факторів розвитку підприємництва // Академічний огляд. 2015. № 1. С. 35-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2015_1_7.

3. Возняковська К.А. Актуальні питання участі торгово-промислових палат у господарських відносинах // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2015, №15. Т.2. С. 8-10. URL: https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc15/part_2/4.pdf.

4. Возняковська К.А. Особливості діяльності торгово-промислової палати в Україні. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/11718/Voznakovska%20%D0%A2%D0%BE%D0%BC%202_2017-53.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

5. Загальна стратегія системи Торгово-промислової палати України на 2020 – 2025 роки. URL:

<https://ucci.org.ua/uploads/files/5ed4be843db52894381042.pdf>.

6. Омельченко А. Правовий статус торгово-промислової палати України як суб'єкта недержавного управління зовнішньоекономічною діяльністю // Економіка і право, 2013. № 8. С. 71-76. URL: file:///C:/Users/Administrator/Desktop/urykr_2013_8_14.pdf.

7. Омельченко А.В. Правовий статус Українського національного комітету Міжнародної Торгової Палати як суб'єкта недержавного управління зовнішньоекономічною діяльністю // Адвокат. 2013. № 6. С. 29-31.

8. Омельченко А.В. Система та правовий статус суб'єктів недержавного управління зовнішньоекономічною діяльністю в Україні // Адвокат. 2011. № 5. С. 24-28.

9. Остроумова В.В. Херсонська торгово-промислова палата як елемент інфраструктури підтримки підприємництва // Бізнес Інформ. 2015. № 11. С. 272-276. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_11_45.

10. Офіційний сайт Торгово-промислової палати України. URL: <https://ucci.org.ua/about>.

11. Про підтримку діяльності торгово-промислових палат: постанова Кабінету Міністрів України від 1 квітня 1999 р. № 529. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/529-99-%D0%BF#Text>.

12. Про торгово-промислові палати в Україні: Закон України від 2 грудня 1997 року № 671/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

13. Рижкова Г.О. Про підвищення ролі торгово-промислової палати у розвитку експортного потенціалу регіону. URL: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2018/2/6.pdf>.

14. Статут Торгово-промислової палати України, затверджений 3'їздом Торгово-промислової палати України від 27 травня 2010 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/rada-beb/15%20%20Torhovo-promyslova%20pala/statut-tppu.pdf>.

References:

1. Aleksandrova B. V. Torhovo-promyslova palata v systemi ekonomichnykh vidnosyn Ukrainy [Elektronnyi resurs] / B. V. Aleksandrova, T. V. Kalchenko // Uchenye zapysky Krymskoho ynzhenerno-pedahohycheskoho unyversyteta. - 2014. - Выр. 44. - С. 16-20. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VzKipu_2014_44_6 (data zvernennia - 16.02.2024).

2. Aleksandrova B. V. Torhovo-promyslova palata Ukrainy v systemi faktoriv rozvytku pidpriemnytstva [Elektronnyi resurs] / B. V. Aleksandrova // Akademychnyi ohliad. - 2015. - № 1. - С. 35-43. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2015_1_7 (data zvernennia - 16.02.2024).

3. Vozniakovska K. A. Aktualni pytannia uchasti torhovo-promyslovykh palat u hospodarskykh vidnosynakh // Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho unyversytetu. Ser.: Yurysprudentsiia. 2015, №15. T.2. S. 8-10. URL: https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc15/part_2/4.pdf (data

zvernennia - 16.02.2024).

4. Vozniakovska K.A. Osoblyvosti diialnosti torhovo-promyslovoi palaty v Ukraini. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/11718/Voznakovska%20%D0%A2%D0%BE%D0%BC%20_2017-53.pdf?sequence=1&isAllowed=y (data zvernennia – 16.02.2024).

5. Zahalna stratehiia systemy Torhovo-promyslovoi palaty Ukrainy na 2020 – 2025 roky. URL: <https://ucci.org.ua/uploads/files/5ed4be843db52894381042.pdf> (data zvernennia - 16.02.2024).

6. Omelchenko A. Pravovyi status torhovo-promyslovoi palaty Ukrainy yak subiekta nederzhavnoho upravlinnia zovnishnoekonomichnoiu diialnistiu// Ekonomika i pravo, 2013. № 8. S. 71-76. URL: file:///C:/Users/Administrator/Desktop/urykr_2013_8_14.pdf (data zvernennia - 16.02.2024).

7. Omelchenko, A. V. Pravovyi status Ukrainskoho natsionalnogo komitetu Mizhnarodnoi Torhovo Palaty yak subiekta nederzhavnoho upravlinnia zovnishnoekonomichnoiu diialnistiu [Tekst] / A. V. Omelchenko // Advokat. – 2013. – № 6. – S. 29-31.

8. Omelchenko A. V. Systema ta pravovyi status subiektiv nederzhavnoho upravlinnia zovnishnoekonomichnoiu diialnistiu v Ukraini [Tekst] / A. V. Omelchenko // Advokat. – 2011. – № 5. – S. 24-28.

9. Ostroumova V. V. Khersonska torhovo-promyslova palata yak element infrastruktury pidtrymky pidpriemnytstva [Elektronnyi resurs] / V. V. Ostroumova // Biznes Inform. - 2015. - № 11. - S. 272-276. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_11_45 (data zvernennia - 16.02.2024).

10. Ofitsiinyi sait Torhovo-promyslovoi palaty Ukrainy. URL: <https://ucci.org.ua/about> (data zvernennia - 16.02.2024).

11. Pro pidtrymku diialnosti torhovo-promyslovykh palat: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 1 kvitnia 1999 r. № 529. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/529-99-%D0%BF#Text> (data zvernennia – 16.02.2024).

12. Pro torhovo-promyslovi palaty v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 2 hrudnia 1997 roku № 671/97-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia – 16.02.2024).

13. Ryzhkova H.O. Pro pidvyshchennia roli torhovo-promyslovoi palaty u rozvytku eksportnoho potentsialu rehionu. URL: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2018/2/6.pdf> (data zvernennia - 16.02.2024).

14. Statut Torhovo-promyslovoi palaty Ukrainy, zatverdzhenyi Zizdom Torhovo-promyslovoi palaty Ukrainy vid 27 travnia 2010 roku. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/rada-beb/15%20%20Torhovo-promyslova%20pala/statut-tppu.pdf> (data zvernennia - 16.02.2024).